

คณะสัตวแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารสินโคนม

ฉบับที่ 3/2553 ประจำเดือนกันยายน - ธันวาคม ISSN 1513 - 9875

"**พระคุณแม่โคนม**"

ขุนลูก ขุนหลาน ผลาญทรัพย์สิน หัวใจให้โมโห
แต่แม่โคไ้หันม ให้อาชีพ ให้ทรัพย์สิน
ลูกหลาน หนีเราไป ไม่ทันโต
แต่แม่โคไ้หันมเรา จนเขาสิ้นใจ...

| ๘ | ๑ |

กากเอทานอลจากมันสำปะหลังใช้เลี้ยงโคได้ดีหรือไม่

เยี่ยมฟาร์มเพื่อดูต้นทุน... **ฟาร์มดีเด่น**..สหกรณ์โคนมชะอำ-ห้วยทราย

กิจกรรมของโรงพยาบาลสัตว์

ประสิทธิภาพการผลิต

.....หน้า 1

การจัดการเพื่อปรับปรุงคุณภาพ

น้ำนมดิบ

.....หน้า 3

เยี่ยมฟาร์มเพื่อนบ้าน

.....หน้า 6

เรียนด้วยภาพ

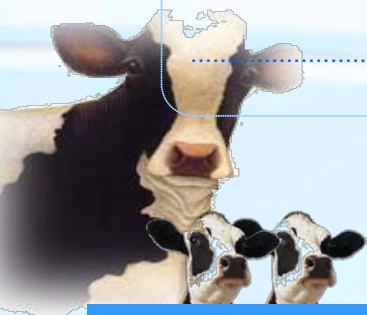
.....หน้า 8

งานวิจัยอย่างง่ายและใช้ได้จริง

.....หน้า 10

ตอบคำถาม

.....หน้า 12

ภาพที่ 1

สรุปผลการดำเนินงานปีที่ 1 โครงการลดต้นทุนและปรับปรุงประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนมด้วยวิธีปฏิบัติได้ และเห็นผลจริงของโคนมชะอำ-ห้วยทราย จำกัด วันที่ 21 กันยายน 2553

ภาพที่ 2

สรุปผลการดำเนินงานปีที่ 1 โครงการลดต้นทุนและปรับปรุงประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนมด้วยวิธีปฏิบัติได้และเห็นผลจริงของสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) จำกัด วันที่ 27 กันยายน 2553

ประสิทธิภาพการผลิต

 สพ.ญ. สุภภาดา คณาหับ

สวัสดีค่ะ ครั้งนี้เรากลับมาเจอกันอีกครั้งกับเรื่องประสิทธิภาพการผลิต ครั้งที่แล้วพูดถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต ก่อนอื่นมาทบทวนกันก่อนคร่าวๆ ที่ได้พูดถึงวงจรการให้นมไว้ว่า แม่โคจะเริ่มให้นมหลังจากคลอดลูก ปริมาณน้ำนมจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประมาณวันที่ 40-50 หลังคลอด แม่โคจะให้นมได้สูงที่สุด “นมถึงพีค” หลังจากจุดให้น้ำนมสูงสุดแล้ว ปริมาณน้ำนมจะลดลงช้าๆ จนถึงวันที่ 150 หลังคลอด โดยปริมาณน้ำนมจะลดลงเร็ว จนกระทั่งประมาณ 2 เดือนก่อนคลอด ในกรณีแม่โคให้ลูก 1 ตัวต่อ 1 ปี แม่โคก็จะแห้งนม เพื่อเตรียมตัวคลอดและเตรียมสภาพของเต้าให้พร้อมสำหรับการให้นมครั้งต่อไป ดังนั้นวงจรการให้นม 1 วงจร จึงประกอบด้วยช่วงการให้นม และแห้งนม วงจรการให้นมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเราทราบแล้วว่า การให้นมของแม่โคจะสูงสุดในช่วงหลังคลอดระยะหนึ่ง หลังจากนั้นจะลดลง ดังนั้นถ้าแม่โคให้ลูกได้ 1 ตัวต่อ 1 ปีนั้น จึงเป็นการ

การที่เราจะปรับวงจรการให้นมของแม่โคทั้งฝูงให้อยู่ในลักษณะที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เลี้ยง เราสามารถทำได้ โดยการปรับวงจรการสืบพันธุ์ ซึ่งการจัดการที่เกษตรกรสามารถจัดการได้ซึ่งมีผลกับวงจรการสืบพันธุ์ คือ การจับสัดที่ดี การจัดการด้านโภชนาการ

การจับสัดที่ดีเกษตรกรควรทำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยเวลาที่เหมาะสมที่จะทำคือ

ในช่วงเช้า (ประมาณ 6.00 น.)

และในช่วงเย็น (ประมาณ 18.00 น.)

แต่ถ้าเกษตรกรสามารถทำการจับสัดได้หลายครั้งกว่านี้ ยิ่งจะทำให้การจับสัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากในบางครั้งช่วงระยะเวลาระหว่างการจับสัด 2 ครั้งนานเกินไป อาจจะทำให้พลาดโคที่เป็นสัด ในระหว่างนี้ เกษตรกรบางคนอาจจะคิดว่าได้จับสัดในช่วงที่ทำการรีดนมแล้ว แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งเป็นช่วงที่

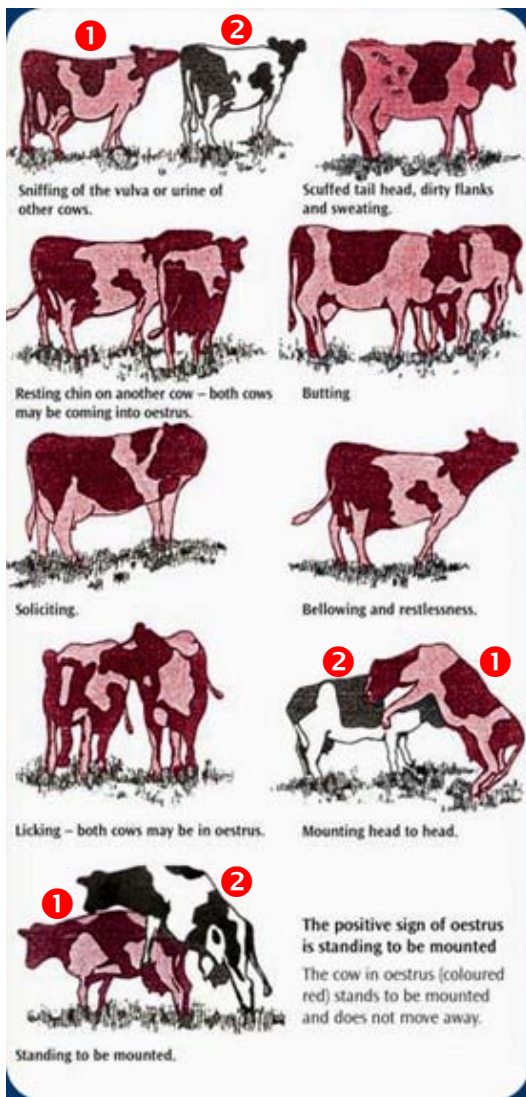
ภาพแสดงอาการเป็นสัด

จัดการที่ทำให้ปริมาณน้ำนมที่แม่โคให้ไม่ตกไปถึงระดับต่ำ วงจรการให้นมถูกกำหนดโดยวงจรการสืบพันธุ์ ซึ่งหมายถึง คลอด เป็นสัด ผสม ตรวจท้อง และคลอด หากไม่มีวงจรการสืบพันธุ์แล้วก็จะไม่มีวงจรการให้นม ดังนั้น

เราให้อาหารด้วยนั้น ทำให้โคไม่สนใจที่จะแสดงพฤติกรรม การเป็นสัด แต่จะสนใจเรื่องกินมากกว่า การจับสัดที่ดี เกษตรกรควรมีเวลาที่จะเดินดูโคในคอกไปเรื่อยๆ สังเกตพฤติกรรมการเป็นสัดของโค

พฤติกรรมการเป็นสัดของโคที่มีวงรอบปกติที่เกษตรกรจะพบ คือ เริ่มแรกโคที่เป็นสัดจะไปป้อนโคตัวอื่น แม่โคตัวอื่นจะไม่ยอมให้ขึ้นป้อน โคนจะดูกระวนกระวาย เอาหัวถูคอ ก เลียโคตัวอื่น หรือกินอาหารได้ลดลง เห็นเมือกจากอวัยวะเพศ สังเกตเห็นรอยแผลที่ท้ายลำตัว จากการที่โคตัวอื่นมาป้อน และ **พฤติกรรมที่สำคัญสุดเมื่อโคเป็นสัดที่เกษตรกรควรสังเกตให้พบ คือ การที่โคที่เป็นสัดยืนนิ่งให้โคตัวอื่นขึ้นผสม** ซึ่งพฤติกรรมนี้อาจจะมาช่วงท้าย

ของการเป็นสัด แต่ **เป็นพฤติกรรมที่สำคัญเนื่องจากเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่โคจะถูกผสมพันธุ์** หรือจะเข้าใจง่ายๆ คือ เมื่อเราพบพฤติกรรมที่โคที่เป็นสัดยืนนิ่งให้ตัวอื่นป้อนแล้ว เกษตรกรสามารถเรียกหมอมผสมเข้าทำการผสมเทียมโคที่เป็นสัดได้ หรือโคจะถูกผสม 10 ชั่วโมง หลังจากเกษตรกรพบพฤติกรรมการเป็นสัดก็ได้ ในครั้งนี้เราพูดถึงวิธีการจับสัดที่เข้าใจง่าย ในฉบับต่อไปเราจะมาพูดถึงการจัดการโภชนาการแบบง่ายๆ กันนะคะ

ภาพนี้จะแสดงให้เห็นลำดับพฤติกรรมของโคที่เป็นสัด การดูภาพให้ดูจากด้านซ้ายบนสุดมาทางขวามือ และกลับไปทางซ้ายในแถวถัดมา โคตัวสีเทา ① แสดงถึงโคที่เป็นสัด โคตัวสีขาวดำ ② แสดงถึงโคที่ไม่เป็นสัด โคที่เป็นสัดจะเริ่มมีพฤติกรรมเริ่มดม เลียโคตัวอื่น หรือในบางกรณีถ้าต่างเลียดกันและกัน อาจแสดงให้เห็นว่าโคทั้ง 2 ตัวกำลังเป็นสัดอยู่ให้สังเกตพฤติกรรมต่อไป โคที่เป็นสัดอาจจะแสดงอาการร้องมากกว่าปกติ ดูกระวนกระวาย พอผ่านไปสักระยะโคตัวที่เป็นสัดจะเริ่มป้อนตัวอื่น และสุดท้ายโคตัวที่เป็นสัดจะแสดงอาการยืนนิ่งให้ตัวอื่นป้อน ซึ่งเป็นช่วงที่เหมาะสมกับการผสม

การจัดการเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำนมดิบ

 น.สพ.ศุภชาติ ปานเนียม

สพ.บ. วท.ม. (คลินิกศึกษาทางสัตวแพทย์)

จุดประสงค์ของบทความ ➔ เป็นบทความที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจที่เมื่อทำอ่านแล้วน่าจะมีความรู้เพิ่มเติมขึ้น และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำนมดิบในฟาร์มของตนเองได้ ซึ่งผู้เขียนเองจะพยายามหาความรู้จากบทความทางวิชาการ มาสรุปเรียบเรียงใหม่ให้ง่ายต่อความเข้าใจ

ผลการเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบรายฟาร์ม: การวิเคราะห์องค์ประกอบน้ำนมดิบ

พบกันอีกครั้งสำหรับสารสนโคนมฉบับที่ 3 สำหรับบทความการจัดการเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำนมดิบ ยังคงเป็นเรื่องสืบเนื่องมาจากฉบับที่ 2 ได้แก่การนำผลการเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบรายฟาร์มมาวิเคราะห์ และนำมาอธิบายให้ท่านเกษตรกรทั้งหลายได้เข้าใจเพิ่มเติม ตามที่ได้นำเสนอไว้ในฉบับที่แล้ว เราได้พูดคุยกันส่วนใหญ่ในแง่ของเรื่องโรคเต้านมอักเสบ และคุณภาพน้ำนมดิบที่เกี่ยวกับความสะอาดของน้ำนมดิบที่ผลิตได้ ซึ่งทางฝ่ายโคนมโรงพยาบาลสัตว์ ม.เกษตรศาสตร์ หนองโพ เมื่อได้วิเคราะห์ถึงสถานการณ์คุณภาพน้ำนมดิบรายฟาร์มที่ทางโรงพยาบาลสัตว์ฯ ได้ให้คำปรึกษา พบว่าในบางสหกรณ์ สถานการณ์มีความจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน และทางหน่วยโคนมก็ได้มีการวางแผนเพื่อเข้าไปดำเนินการแก้ไขในฟาร์มที่ยังมีปัญหาในสหกรณ์ดังกล่าวแล้ว สำหรับสหกรณ์ที่มีปัญหาน้อยกว่า ทางโรงพยาบาลสัตว์ฯ ก็ได้วางแผนในการเข้าไปทำงานเพื่อแก้ไขปัญหานี้ในฟาร์มที่มีปัญหาเช่นกัน

ดังนั้นเนื้อหาในฉบับนี้จะได้นำเสนอต่อเนื่องในส่วนที่เหลือนั่นคือ การวิเคราะห์ในด้านองค์ประกอบน้ำนมดิบที่ได้จากการเก็บตัวอย่างรายฟาร์ม โดยองค์ประกอบที่

สนใจ และนำมาใช้สำหรับการวิเคราะห์ได้แก่ ปริมาณของแข็งรวมในน้ำนมซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกได้ดังต่อไปนี้ โปรตีนในน้ำนม ไขมันนม น้ำตาลแลคโตส และเมื่อไม่รวมไขมันนมเข้าไปจะเรียกองค์ประกอบนี้ว่าของแข็งไม่รวมไขมันนม นอกจากนั้นยังรวมถึงไวตามินและแร่ธาตุที่สามารถละลายได้ในน้ำนมไว้ด้วย ซึ่งทั้งหมดนิยมเรียก หรือเข้าใจกันว่าเนื้อนมมันเอง และองค์ประกอบหรือเนื้อนมเหล่านี้ก็คือ สิ่งที่สำคัญต่อการหนึ่งต่อจุดเยือกแข็งของน้ำนมที่แต่ละฟาร์มผลิตได้ ที่เป็นอีกปัญหาสำคัญที่พบได้จากการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำนมดิบรายฟาร์มในการตรวจครั้งนี้ และเป็นปัญหาที่เกษตรกรหลาย ๆ ท่านเคยประสบกับตัวเอง เพื่อให้สามารถแก้ไขหรือปรับปรุงองค์ประกอบในระดับฟาร์มได้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจที่มาขององค์ประกอบ และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อองค์ประกอบเหล่านี้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของบทความที่จะนำเสนอในครั้งนี้

ที่มาขององค์ประกอบเหล่านี้

ทั้งไขมัน โปรตีน และน้ำตาลแลคโตสที่ประกอบอยู่ในน้ำนม เป็นผลมาจากการสังเคราะห์ที่เกิดขึ้นที่กระเพาะหมักโดยจุลินทรีย์ที่อาศัยอยู่ในกระเพาะนี้ ซึ่งจุลินทรีย์เหล่านี้จะสามารถทำงานได้ในภาวะที่มีระดับกรดและด่างที่เหมาะสม โดยเมื่อจุลินทรีย์ทำการย่อยสิ่งที่โคกินเข้าไปก็จะผลิตกรดไขมันที่สามารถระเหยได้ออกมา (เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Volatile fatty acid) ซึ่งหลักๆ แล้วจะมีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด ที่สำคัญได้แก่ กรดอะซิติก กรดโพรพิโอนิก และกรดบิวทิริก โดยกรดไขมันเหล่านี้จะถูกนำไปสังเคราะห์ใหม่ที่เต้านมของโคเกิดเป็นองค์ประกอบในน้ำนมดิบดังกล่าว การสร้างไขมัน โปรตีน น้ำตาลแลคโตสนั้น จะแตกต่างกันไปตามวัตถุดิบหรืออาหารที่โคกินเข้าไป นั่นคือหากจุลินทรีย์ที่มีความสามารถในการย่อยอาหารหยาบได้ ดำเนินการหมักย่อยอาหารหยาบในภาวะความเป็นกรดที่เหมาะสม จะผลิตกรดไขมันชนิดที่ระเหยได้ชื่อ กรดอะซิติก กรดนี้เป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญของโค และจุลินทรีย์ในกระเพาะหมักของโค ซึ่งเป็นสารตั้งต้นที่นำไปสังเคราะห์ใหม่เป็นไขมันนมโดยเต้านมของโค นอกจากนี้ยังมีกรดไขมันซึ่งผลิตได้จากการหมักย่อยอาหารหยาบอีกชนิดหนึ่งเช่นกันที่ชื่อ กรดบิวทิริก ซึ่งสามารถนำไปสังเคราะห์ใหม่เป็นไขมันนมได้เช่นกันแต่ผลิตได้ในปริมาณที่น้อยกว่าชนิด

แรก ไขมันนมส่วนใหญ่เกิดจากการสังเคราะห์ดังกล่าวแต่ไม่ใช่ทั้งหมด ไขมันนมยังได้รับมาจากการกินโดยตรงหรือได้มาจากการสลายของไขมันจากตัวโคเอง ซึ่งสัดส่วนของไขมันนมที่ได้จากวิธีหลังนี้เป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ในอีกทางหนึ่งหากจุลินทรีย์อีกกลุ่มหนึ่งที่สามารถย่อยแป้งหรือน้ำตาลได้ดำเนินการหมักย่อยแป้งหรือน้ำตาลที่ส่วนใหญ่โคจะได้รับโดยการกินพวกอาหารชั้นต่างๆ เข้าไป จุลินทรีย์เหล่านี้จะผลิตกรดชนิดระเหยได้ชื่อ กรดโพรพิโอนิก ซึ่งจะไปเปลี่ยนเป็นน้ำตาลกลูโคสที่ดับ แล้วนำไปสังเคราะห์ใหม่เป็นน้ำตาลแลคโตสในน้ำนมต่อไป สำหรับโปรตีนก็เช่นกันเป็นผลจากการหมักย่อยอาหารที่โคกินเข้าไป โดยจุลินทรีย์จะทำการย่อยแยกโปรตีนที่ประกอบอยู่ในอาหารออกเป็นหน่วยย่อยของโปรตีนที่เรียกว่าเปปไทด์และกรดอะมิโน ซึ่งจุลินทรีย์เหล่านี้จะนำไปสังเคราะห์ใหม่เป็นโปรตีนของตัวจุลินทรีย์เอง และจุลินทรีย์นี้จะไปถูกย่อยอีกครั้งที่ลำไส้ได้เป็นกรดอะมิโนที่โคจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปรวมทั้งการไปสังเคราะห์เป็นโปรตีนในน้ำนมนั่นเอง เพราะฉะนั้นท่านเกษตรกรคงจะเห็นได้แน่นอนครับว่าการที่น้ำนมที่โคของท่านจะผลิตได้ว่าจะมีเนื้อมหรือมีองค์ประกอบในน้ำนมดีแค่ไหน เป็นผลมาจากการที่แม่โคของท่านได้รับอาหารที่มีคุณภาพดี และมีวิธีการจัดการให้อาหารที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่มีผลต่อองค์ประกอบน้ำนมดิบแต่ละชนิด

หลังจากได้ทราบถึงที่มาที่ไปขององค์ประกอบนั้นแล้ว ก็มาดูต่อในรายละเอียดถึงปัจจัยที่มีความสำคัญต่อองค์ประกอบนั้นๆ ได้แก่

1. ไขมันนม

1.1 ระยะเวลารีดนม โคลหลังคลอดใหม่จะมีไขมันนมที่สูงซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนของการกินอาหารในระยะพักการรีดนมที่ส่วนใหญ่กินอาหารชั้นน้อยกว่าอาหารหยาบ และน้ำนมยังไม่สูงนัก เมื่อรีดนมนานขึ้นและน้ำนมที่ผลิตได้กำลังขึ้นสู่จุดสูงสุดของการรีดนม น้ำนมที่ผลิตได้

จะมีสัดส่วนของไขมันนมลดลงซึ่งเป็นผลจากปริมาณน้ำนมที่ผลิตได้ที่มากขึ้นนั้นเจือจางเนื้อนม หรือองค์ประกอบน้ำมนี่ให้ลดลง แล้วเมื่อภายหลังโครีดนมผ่านจุดสูงสุด พลังงานที่ร่างกายโคเสียไป กับพลังงานที่ได้รับเข้ามาจากอาหารเข้าสู่จุดสมดุล ไขมันนมก็จะผลิตได้เพิ่มตามลำดับและไปสูงสุดเมื่อใกล้หยุดรีดนม

1.2 สายพันธุ์

1.3 การปรับเปลี่ยนการให้อาหารอย่างฉับพลัน โดยเฉพาะเมื่อการปรับเปลี่ยนนั้นส่งผลให้โคได้รับอาหารหยาบน้อยลง

1.4 ผลจากวิธีให้อาหาร ซึ่งส่งผลต่อการหมักแล้ว มีผลกระทบต่อระดับความเป็นกรดในกระเพาะหมัก เนื่องจากระดับความเป็นกรดที่ไม่เหมาะสมส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของจุลินทรีย์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำงานหมักย่อยพวกพืชอาหารย่อยเป็นหลัก ซึ่งพวกนี้ทำหน้าที่หลักในการผลิตกรดอะซิติก ที่เป็นสารตั้งต้นที่สำคัญในการสร้างไขมันนม

1.4.1 ปริมาณอาหารหยาบไม่เหมาะสม อาหารหยาบนอกจากเป็นแหล่งของกรดอะซิติก ยังสำคัญในแง่ของการกระตุ้นการเคี้ยวเอื้องที่จำเป็นในการสร้างน้ำลาย ซึ่งโคจะได้ใช้ในแง่ของการรักษาระดับความเป็นกรดที่เหมาะสมของกระเพาะหมัก

1.4.2 ขนาดของอาหารหยาบ หากมีขนาดสั้นเกินไปจะมีผลต่อการย้ายเอื้อง และการผลิตน้ำลาย

1.4.3 การได้รับอาหารชั้นมาก หรือการได้รับอาหารหยาบต่ออาหารชั้นในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม การได้รับอาหารลักษณะนี้จะเกิดการหมักที่รวดเร็วมีการ

ผลิตกรดขึ้นเป็นปริมาณสูงในขณะที่มี **สาส์นโคนม** **ใช้ 5** น้อย

1.4.4 การให้อาหาร หรือพวกของเหลือจากอุตสาหกรรมทางการเกษตรและการผลิตอาหารอื่นๆที่มีแบ่งเป็นองค์ประกอบมาก ๆ

1.4.5 การได้รับอาหาร หรือของเหลือจากอุตสาหกรรมที่มีองค์ประกอบเป็นน้ำมันไม่อิ่มตัวเป็นปริมาณมาก เนื่องจากไขมันชนิดนี้เป็นพิษจึงส่งผลกระทบต่อการทำงานของจุลินทรีย์ที่มีหน้าที่สำคัญในการหมักย่อยอาหารหยาบ

สำหรับข้อมูลทั้งหมดที่ได้กล่าวมาหวังว่าคงทำให้ท่านเกษตรกรทั้งหลายมีความเข้าใจเพิ่มเติมขึ้นบ้าง ซึ่งในฉบับนี้คงต้องจบไว้ที่ปัจจัยที่มีผลต่อไขมันนมเพียงแค่นี้ เนื่องจากเนื้อหาในส่วนที่เหลือมีรายละเอียดมากพอสมควรที่ไม่สามารถเขียนได้หมดในพื้นที่ของสาส์นโคนมฉบับนี้ จึงขอยกไปเขียนให้สมบูรณ์ต่อในฉบับหน้าในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อโปรตีนในน้ำนม และปัญหาจุดเยือกแข็ง

ในความเป็นจริงรายละเอียดสำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบน้ำนมดิบในแต่ละฟาร์มอาจมีความแตกต่างกัน สำหรับบทความนี้เป็นแต่เพียงการให้รายละเอียดที่เป็นพื้นฐาน เพื่อความเข้าใจเบื้องต้น ดังนั้นเพื่อการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ในฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรทุกท่านสามารถปรึกษาได้จากสัตวแพทย์ที่รับผิดชอบเข้าเยี่ยมฟาร์มของท่าน

ขอบคุณที่ติดตามกันอีกครั้งในฉบับนี้ และหวังว่าคงจะติดตามกันต่อไปในฉบับหน้าครับ

ขอบคุณ และสวัสดิ์ปีใหม่ครับ

เยี่ยมฟาร์มเพื่อนบ้าน

 สพ.ญ.จිරติ โคตรชุม

“สวัสดิ์ค่ะ” เยี่ยมฟาร์มเพื่อนบ้านฉบับนี้ เรามาที่สหกรณ์โคนมชะอำ-ห้วยทรายกันนะคะ
ฟาร์มนี้เป็นของคุณสมพร บุญล้ำค่ะ

คุณสมพร บุญล้ำ และภรรยา

ที่อยู่ 205 หมู่ 5 ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

คุณสมพรเริ่มทำฟาร์มมาตั้งแต่ปี 2547 โดยก่อนหน้านี้ คุณสมพรได้ทำไร่สับปะรดและปลูกผักขายมาก่อน แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงตัดสินใจหันมาเลี้ยงโคนม พอถามว่าจะทำอาชีพนี้ไปอีกนานแค่ไหน??

คุณสมพรตอบกลับมาทันทีว่า

“รีดไปจนกว่าสหกรณ์จะไม่รับนม ...ขึ้นหลังวัวแล้วลงไม่ได้ ลงแล้วเดี๋ยววัวเตะ จะเจ็บตัว”

ในช่วงแรกมีแม่โครีดนมอยู่ทั้งหมด

3 ตัว จนปัจจุบันนี้มีแม่โครีดทั้งหมด 45 ตัว นำนมประมาณ 830 กิโลกรัมต่อวัน แรงงานในฟาร์มที่ทำงานหลักๆ ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนปัจจุบัน คือคุณสมพรและภรรยามีคุณพ่อช่วยดูแลลูกวัว และมีลูกชายช่วยงานบ้างในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งการเลี้ยงวัวโดยมีแรงงานหลักเพียงแค่ 2 คน ถือเป็นงานที่หนักมาก แต่ละวันต้องดักเปลือกสับปะรดที่ใช้เป็นอาหารหลักวันละ 2 ตันด้วยมือ

คุณสมพรจึงตัดสินใจ แบ่งเบาภาระด้วยการซื้อรถดัก เพราะจำนวนวัวที่เพิ่มขึ้น ปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้น การจัดการลูกจ้างลำบาก เพราะฉะนั้นการใช้รถดักดีกว่า แรงเท่าไหนได้เท่านั้น ไม่เหมือนลูกจ้าง บางทีแรงไปก็ไม่ได้อย่างที่ต้องการ แถมค่าน้ำมันรถดักวันละ 100 บาท คิดแล้วเสียค่าจ้างให้รถดักแค่เดือนละ 3,000 บาท ถูกกว่าลูกจ้างเยอะ แต่ทุกอย่างก็ใช้จะมีแต่ข้อดีเสมอไป

รถดักก็มีข้อเสียตรงที่ไม่สามารถประมาณน้ำหนักเปลือก

สับประรดได้แม่นยำเหมือนตอนที่ดักด้วยมือ

เรื่องคุณภาพน้ำนมฟาร์มนี้ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มักจะได้เกรด 1 อยู่เสมอ คุณสมบรูณ์กว่า

**ต้องรู้จักนิสัยวัว ตัวไหนอันหนม
ตัวไหนปล่อยนมช้า ฯลฯ จะช่วยได้มาก**

**ขั้นตอนการรีดนมก็สำคัญ
หลักสำคัญที่ยึดปฏิบัติมาตลอดคือ
ผ้าเช็ดเต้า 1 ผืนต่อวัว 1 ตัว**

โดยหลังจากฉีดน้ำล้างเต้าเอาสิ่งสกปรกออก ก็ใช้ผ้า
ประจำตัวของวัวแต่ละตัวนี้เช็ดเต้าให้แห้ง รีดนมเช็ด
ดูความผิดปกติก่อนสวมเครื่องรีดทุกครั้ง ถ้าตัวไหน
ที่สัณนิษฐานเปลี่ยนไปจากปกติจะเช็ดดูด้วยน้ำยา CMT
เพื่อความแน่ใจ ถ้าตัวไหนเป็นเต้านมอักเสบจะเอา

เข้ามารีดนมเป็นตัวสุดท้าย เพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคไปสู่ตัวอื่น

นอกจากนี้ ฟาร์มคุณสมพรยังมีเรื่องของสัตว์ส่วนกำไรที่อยู่ในขั้นดีเลยทีเดียว ยกตัวอย่างเดือนธันวาคมนี้ คุณสมพรให้วัวกิน
เปลือกสับประรด หนักรูชีและหญ้ากินนี กากเบียร์ และอาหารสำเร็จรูป ซึ่งเมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายโดยประมาณต่อเดือน ได้ดังนี้
ค่าอาหารชั้น 75,000 บาท ค่าอาหารหยาบ 64,000 บาท ค่ายา 2,800 บาท ค่าน้ำมัน 4,000 บาท ค่าน้ำเชื้อ 1,500 บาท ค่า
น้ำและค่าไฟ 1,500 บาท อื่นๆ อีก 40,000 บาท รวมรายจ่ายต่อเดือนประมาณ 188,800 บาท ในส่วนของรายรับขายน้ำนม
ได้เดือนละ ประมาณ 21,800 กิโลกรัม รวมรายรับประมาณ 340,000 บาท รายรับหักรายจ่ายเหลือเป็นค่าแรงตนเอง 2 คน
สามี ภรรยา โดยประมาณเดือนละ 150,000 บาทต่อเดือน

เรียนด้วยภาพ

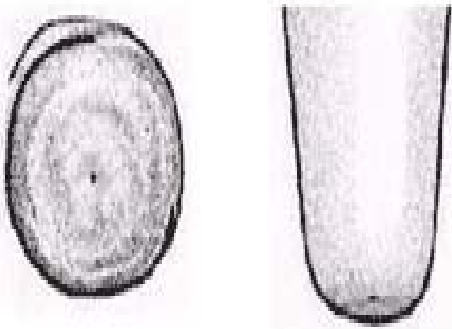
✍️ น.สพ.ธัญวิทย์ ธรรมสุนทร

ก่อนอื่นก็ขอกล่าวคำว่า ▶ **สวัสดิ์ปีใหม่กับเกษตรกรทุกท่าน** ◀ ก่อนนะครับ ในฉบับที่แล้วนั้นได้กล่าวถึงเรื่องปัญหาขาเจ็บในฟาร์มโคนมไปแล้ว ฉบับนี้ผู้เขียนขอเปลี่ยนบรรยากาศมาสนใจในเรื่องที่สำคัญและพบได้บ่อยในฟาร์มโคนมอีกเรื่องหนึ่งก็คือ เต้านมอักเสบ นั่นเอง โดยสาเหตุต่างๆนั้นมีมากมายที่จะทำให้เกิดเต้านมอักเสบกับโคนมของพวกท่าน ในที่นี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคเข้าไปสู่เต้านมและทำให้คุณภาพ

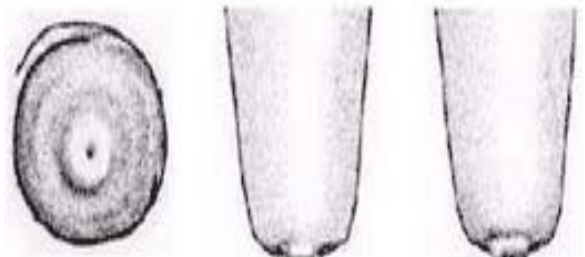
น้ำนมที่เกษตรกรทั้งหลายผลิตนั้นลดลงด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกๆท่านสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย นั่นก็คือ ปลายของรูหัวนมนั่นเองครับ

ตามปกติแล้ว รูหัวนมนั้นจะมีกลไกในการควบคุมและป้องกันเชื้อโรคไม่ให้เข้าสู่เต้านมได้ แต่เมื่อมีสาเหตุต่างๆเช่น การรีดนมที่มีแรงดันมากเกินไป หรือการรีดนมที่ใช้เวลานานก็จะทำให้ระบบป้องกันเชื้อโรคเหล่านั้นสูญเสียไป ซึ่งลักษณะของรูหัวนมที่ผิดปกติไปนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นระดับต่างๆดังนี้

ระดับที่ 1 ปลายของหัวนมเรียบ ไม่มีการนูนออกมา เห็นรูเปิดของหัวนมชัดเจน

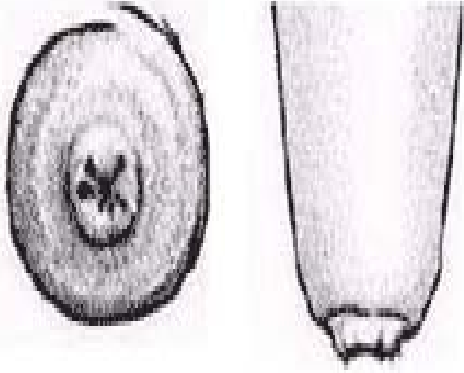

ระดับที่ 2 เริ่มมีการนูนของผิวหนังรอบๆ รูหัวนม เล็กน้อย สัมผัสบริเวณปลายหัวนมจะรู้สึกนูนขึ้นมา ยังไม่มีการสะเก็ดของผิวหนังเก่ามาสะสม

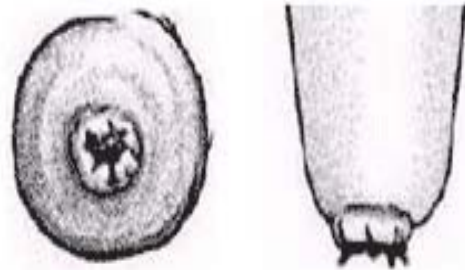
ระดับที่ 3

ปลายของหัวนมเริ่มนูนมากขึ้น มีการแตก
ขยายของรูหัวนม มีสะเก็ดผิวหนังที่ตายแล้ว
มาสะสมบริเวณรูหัวนมที่แตกออกไป

ระดับที่ 4

ปลายหัวนมนูนออกมามาก ขอบของรูหัวนม
ไม่เรียบ แตกขยายของไปคล้ายดอกไม้ และมี
สะเก็ดของผิวหนังที่ตายแล้วมาสะสมเป็น
จำนวนมาก

ระดับที่ 5

รูหัวนมปลิ้นออกมาทั้งหมด

สิ่งสำคัญที่ควรปฏิบัติหลังจากที่ท่านทั้งหลายได้เห็นลักษณะของรูหัวนมที่ผิดปกติกันไปแล้ว ก็คือ สํารวจโคนมใน
ฟาร์มของท่านว่ามีแม่โคซ้กกี่ตัวที่มีความผิดปกติในระดับ 3 และ 4 แล้วย้อนกลับไปสํารวจหาสาเหตุที่นํ่าจะทําให้เกิดปัญหา
เหล่านี้ได้ พร้อมทั้งควรทําการปรับปรุง แก้ไข เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นมาใหม่เรื่อยๆ ส่วนตัวที่พบปัญหาแล้วนั้นจะต้อง
คอยเฝ้าระวังในเรื่องของคุณภาพนํ้านมดิบให้ดี ปฏิบัติตามสุขศาสตร์การรีดนมอย่างเคร่งครัด ซึ่งถ้าตั้งใจปฏิบัติตามและสังเกต
อย่างสม่ำเสมอแล้ว ก็จะทำให้คุณภาพนํ้านมดิบของฟาร์มดีขึ้นได้อย่างแน่นอน แล้วพบกันใหม่ในฉบับหน้าครับ

งานวิจัยอย่างง่ายและใช้ได้จริง

 น.สพ.ศุภชาติ ปานเนียม

สพ.บ. วท.ม.(คลินิกศึกษาทางสัตวแพทย์)

จุดประสงค์ของบทความ : เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และงานวิจัยทางโคนมโดยมุ่งเน้นผลการศึกษาที่ผลิตในประเทศไทย โดยนักวิจัยชาวไทยเป็นหลัก ที่ผ่านการเรียบเรียงให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้ได้โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทย เพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนาการจัดการดูแลสุขภาพและผลผลิตระดับฝูง

กากเอทานอลจากมันสำปะหลังใช้เลี้ยงโคนมได้ดีหรือไม่???

**“สวัสดิ์ปีใหม่ปี 2554 ครับ
ท่านเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทุกท่าน”**

ผมหวังว่าปีนี้ น่าจะยังเป็นปีที่ดีอีกปีหนึ่งสำหรับการเลี้ยงโคนม ถ้าไม่มีปัญหาอะไรใหญ่ๆเกิดขึ้นโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการเลี้ยงโคนม เช่น การขึ้นราคาของอาหารไม่ว่าจะเป็นอาหารหยาบ หรืออาหารข้น ใดๆก็ตามจะเห็นได้ว่าอาหารที่จะนำมาเลี้ยงโคนมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับ จึงส่งผลให้มีเกษตรกรหลายๆ ท่านมองหาวัตถุดิบอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้ทดแทน มาเสริมเป็นอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม โดยมุ่งหวังว่าจะนำมาใช้เพื่อลดต้นทุนที่มาจากอาหารโคนมหรือหลายๆ ท่านก็หวังว่าจะพบวัตถุดิบชนิดใหม่ที่จะนำมาใช้

เป็นอาหารโคแล้ว สามารถเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบได้ หรือเพื่อให้ง่ายขึ้นในการจัดการด้านอาหารภายในฟาร์ม

กากเอทานอลที่ได้จากการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบที่พบว่ามีนิยมนำมาใช้ และมีการใช้กันแพร่หลายมากขึ้นในช่วงขวบปีที่ผ่านมา ดังนั้นบทความที่ผมจะได้นำเสนอในสาส์นโคนมฉบับนี้ จะเป็นการนำงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าในการนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ของกากที่ได้จากการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อเป็นข้อมูลให้ท่านเกษตรกรสามารถตัดสินใจในกรณีที่ท่านสนใจจะนำมาใช้บ้าง หรือหลายท่านที่ใช้อยู่บ้างแล้วจะได้มีข้อมูลเพิ่มเติม ข้อมูลที่ใช้ในบทความนี้นำมาจากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษา

องค์ประกอบเศษเหลือจากการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ และเป็นปุ๋ยสำหรับพืช โดยมีคณะผู้วิจัยได้แก่ วราพันธ์ จินตณวิชัย สุกัญญา จิตตพรพงษ์ และอุทัย คันโช ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างจากโรงงาน 2 โรงงาน โดยตัวอย่างกากเอทานอลที่ได้ นำมาจากขบวนการผลิตที่แตกต่างกัน 2 ขบวนการได้แก่

- 1 กากเอทานอลที่ได้จากขบวนการผลิตโดยตรง และ
- 2 ที่ได้ภายหลังนำไปผ่านการหมักในบ่อไบโอแก๊สแล้ว พบว่ามีสมบัติทางเคมีบางประการรวมทั้งคุณค่าทางโภชนาการในการนำไปทำเป็นอาหารสัตว์ที่แตกต่างกันจากทั้ง 2 ขบวนการผลิต โดยสามารถสรุปข้อมูลที่นำเสนอจากงานวิจัยได้ดังนี้

กากเอทานอลที่ได้จากโรงงานโดยตรง

มีความเป็นกรดค่อนข้างสูงคือ มีค่าความเป็นกรดประมาณ 4.07-4.29% มีโปรตีน 6.79-7.29% มีเยื่อใย 31.46-38.44% มีไขมัน 0.91-1.37% มีเถ้าที่ละลายในกรด ซึ่งก็คือ แร่ธาตุ 4.53% และมีเถ้าที่ไม่ละลายในกรดซึ่งก็คือ ทราย 7.50-12.42%

กากเอทานอลที่นำไปผ่านการหมักในบ่อไบโอแก๊สแล้ว

มีค่าความเป็นกรดประมาณ 6.48-6.80% มีโปรตีน 23.12-24.75% มีเยื่อใย 11.26-17.38% มีไขมัน 1.28-1.90% มีเถ้าที่ละลายในกรดซึ่งก็คือ แร่ธาตุ 14.38-17.59% และมีเถ้าที่ไม่ละลายในกรดซึ่งก็คือ ทราย 11.62-11.96%

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากากเอทานอลที่ได้จากโรงงานโดยตรงไม่น่าจะเหมาะในการนำมาใช้เป็นอาหารโค เนื่องจากความเป็นกรดที่ค่อนข้างสูงรวมทั้งมีการที่มีโปรตีนต่ำ ซึ่งไม่สนใจในการนำมาใช้ และการที่มี

ทรายปนอยู่เป็นปริมาณมาก เป็นอีกประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในกรณีนี้หากมีการจะพิจารณานำมาใช้ ส่วนของกากเอทานอลที่ผ่านการหมักจากบ่อไบโอแก๊สพบว่าสามารถนำมาใช้เป็นอาหารโคนมได้เนื่องจากการที่ระดับของกรดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างเป็นกลาง มีโปรตีนในระดับสูง แต่ทั้งนี้การที่ทรายปนเปื้อนอยู่ในระดับนี้เป็นสิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาว่าจะมีโอกาสเพิ่มความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวกับระบบการย่อยอาหารได้ โดยเมื่อได้นำค่าทางโภชนาการเหล่านี้ไปเปรียบเทียบกับวัตถุดิบอาหารสัตว์อื่นที่ได้มีรายงานไว้ในตารางแสดงคุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบอาหารสัตว์ โดยกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ ยิ่งแสดงให้เห็นว่ากากเอทานอลมีเถ้าที่ค่อนข้างสูงมาก ซึ่งเกษตรกรต้องคำนึงในการนำไปใช้ อีกประการที่ต้องคำนึงถึงคือ เเปอร์เซ็นต์เยื่อใยที่ต่ำของกากเอทานอลที่ได้จากการผ่านการหมักจากบ่อไบโอแก๊ส หากเกษตรกรจะนำไปใช้ต้องมองว่าเป็นอาหารข้นหรืออาจมองว่าเป็นอาหารที่ไม่มีความสามารถกระตุ้นการเคี้ยวเอื้องของโคได้ดีพอ ที่อาจจะส่งผลต่อสมดุลของการหมักย่อยภายในกระเพาะหมัก ซึ่งอาจส่งผลต่อปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดตามมาได้เช่น ภาวะความเป็นกรดในกระเพาะหมัก อาหารไม่ย่อย ท้องอืด กีบเจ็บเนื่องจากภาวะไรกีบอักเสบจากการเป็นกรดในกระเพาะหมัก เป็นต้น ดังนั้นถ้าท่านเกษตรกรจะนำมาใช้ควรพิจารณานำไปใช้ในแง่เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เป็นแหล่งเสริมของโปรตีน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากผลวิจัยนี้ยังให้ข้อมูลเพื่อการนำมาใช้เป็นอาหารโคนมได้ยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งทางหน่วยโคนมของโรงพยาบาลสัตว์ ม.เกษตรศาสตร์ หนองโพ จะถือเป็นฐานะที่จะนำไปวิเคราะห์ และจะได้นำข้อมูลที่ได้นำมาเสนอให้ท่านเกษตรกรได้ทราบในสารสนเทศฉบับต่อไป ในระหว่างนี้หากท่านมีข้อสงสัยในการนำมาใช้ ท่านสามารถสอบถามหรือขอคำปรึกษาจากสัตวแพทย์ที่เข้าเยี่ยมฟาร์ม และทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ท่านได้ในทันที

โปรดติดตามต่อในฉบับหน้าหะครับว่าจะนำสาระจากงานวิจัยใดมานำเสนอต่อทุกท่าน และขอขอบคุณเกษตรกรทุกท่านที่สละเวลามาอ่าน และหวังว่าคงมีประโยชน์แก่ท่านบ้างตามสมควร

ตอบคำถาม

✍️ สพ.ญ.อังคณา ชันทะบุตร

สวัสดิ์ปีกระต่าย ขอให้สุขภาพ สมายใจ สดใส สมหวังในทุก ๆ สิ่ง

หลังจากที่ได้คุยกันถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเต้านมอักเสบไปแล้ว เรากลับมาพบกันอีกครั้ง ทำอย่างไรให้โรคเต้านมอักเสบไม่เกิดขึ้นในฟาร์มหรือเกิดน้อยที่สุด

🌸 เราจะควบคุมและป้องกันโรคเต้านมอักเสบได้อย่างไร?

หลักการก็คือ

1. ลดระยะเวลาการเกิดโรค โดยให้การรักษามีประสิทธิภาพต่อแม่โคที่แสดงอาการเต้านมอักเสบเร็วที่สุด ให้ยาสอดเข้าเต้านมแก่แม่โคที่ครบกำหนดแห้งนมและคัดทิ้งแม่โคที่เป็นเต้านมอักเสบแบบเรื้อรัง

2. ลดโอกาสในการติดเชื้อ มาตรการที่สำคัญที่สุดคือ สุขอนามัยในการปฏิบัติต่อส่วนของเต้านมก่อนรีดนม ขณะรีดนม และหลังรีดนม การใช้น้ำยาจุ่มเต้านมก่อนและหลังการรีดนม การกระตุ้นเต้านม (การเช็ดล้างฐานเต้านม หัวนม และการทำให้แห้ง) ที่ถูกต้องควรให้เสร็จภายใน 1 นาที การรีดนมแรกทิ้งลงถ้วย หรือภาชนะตรวจนมเพื่อตรวจหาเต้านมอักเสบ หรือใช้น้ำยา CMT และรีบสวมหัวรีดทันทีหลังจากการกระตุ้นเพื่อทำให้สามารถรีดนมได้หมดเต้า และการให้โคยืนกินหญ้าหรือ

ฟางหลังการรีดนมอย่างน้อย ประมาณครึ่งซังโมง เพื่อให้รูหัวนมปิด ก็จะช่วยลดปัญหาเต้านมอักเสบได้ นอกจากนี้ยังต้องให้ความเอาใจใส่ในการตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงานของ เครื่องรีดนม โดยเฉพาะแรงดูดสูญญากาศ จะต้องคงที่ ระหว่างรีดนมและถอดหัวรีด ความสะอาดและความสมบูรณ์ของ อุปกรณ์ที่ใช้ในการรีดนมอยู่เสมอ เช่น ยางบุในถ้วยรีดนมต้องเรียบเป็นมัน ไม่มีคราบนมจับ เป็นต้น การดูแลรักษาสภาพพื้นคอกให้แห้งสะอาดเท่าที่จะทำได้ และที่สำคัญไม่แพ้กันคือ ต้อง ให้ความสำคัญกับปริมาณเม็ดเลือดขาวของถึงนมรวมในฟาร์มด้วย

จากมาตรการแนะนำข้างต้นนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก หอมคาดหวังว่าหลาย ๆ ฟาร์มคงปฏิบัติกันเป็นประจำแต่อาจไม่สามารถทำได้ทั้งหมด ซึ่งหากท่านไม่เข้าใจว่าทำไมต้องทำตามคำแนะนำ ท่านสามารถสอบถามสัตวแพทย์คุณฟาร์มเพื่ออธิบายถึงความจำเป็นเพิ่มเติมได้ค่ะ

❖ โคนสาวเกิดเต้านมอักเสบได้หรือเปล่า เกิดจากอะไร รักษาอย่างไร และที่สำคัญสามารถรักษาให้หายเป็นปกติได้หรือไม่ ?

กรณีโคนสาวเป็นเต้านมอักเสบนี้ เกิดได้ค่ะ สาเหตุมักจะเกิดจากการที่ถูกโคตัวอื่นดูดนมหรือโคบางตัวที่ดูดนมตัวเอง ทำให้รูหัวนมเปิดจึงมีเชื้อแบคทีเรียเข้าสู่เต้านมได้และเกิดการอักเสบ ซึ่งจะสังเกตได้ว่ามีเพียงเต้าใดเต้าหนึ่งที่โตขึ้นมากกว่าเต้าอื่นๆ หรือบางตัวจะอักเสบทั้ง 4 เต้า ก็มีเช่นกัน (โชคดีมากๆ ถ้าเจ้าของสังเกตเห็นแต่เนิ่นๆ)

เต้านมอักเสบในโคนสาวสามารถหายเป็นปกติได้ แต่ก็มีหลายกรณีที่เต้านมเสียไปหรือไม่สามารถผลิตน้ำนมได้เหมือนเดิมที่มักจะเรียกกันว่าเต้านมบอดนั่นเอง เนื่องจากเกิดความเสียหายอย่างมากต่อเต้านมที่อักเสบนั้น (เจ้าของสังเกตเห็นช้า) ความสำเร็จในการรักษาขึ้นอยู่กับระยะเวลาและความรุนแรงของการอักเสบของเต้านม **การรักษาคือ ต้องรีดนมทั้งร่วมกับการให้ยาปฏิชีวนะ และยาลดการอักเสบเหมือนกับโครีดนม**

❖ กรณีที่เต้านมอักเสบตอนใกล้จะพักท้องสามารถสอดยาดรายเพื่อพักท้องไปเลยได้หรือไม่?

หมอแนะนำว่าไม่ควรทำค่ะ แต่ต้อง รักษาอาการอักเสบให้หายเป็นปกติก่อนดีกว่า ค่ะ เพราะการ สอดยาเข้าเต้านมขณะที่ยังมีกรอักเสบอยู่จะทำให้เต้านมอักเสบรุนแรงขึ้นหากยาที่ให้เข้าเต้านั้นใช้ไม่ได้ผล และถ้าไม่ติดตามผลการรักษาอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง ก็จะทำให้เกิด

การอักเสบรุนแรงเต้านมเสียหายมากยิ่งขึ้น หรืออาจเกิดปัญหาเต้านมอักเสบเรื้อรังหลังการคลอดได้ ยิ่งไปกว่านั้น อาจทำให้แม่โคเกิดความเครียดมากซึ่งอาจส่งผลให้แม่โคเกิดการแท้งลูกได้เช่นกัน

❖ หากโคพักท้อง เต้านมเกิดการอักเสบหลังสอดยาดราย จะทำอย่างไรดี?

ต้องรีดทิ้ง โดยรีดเฉพาะเต้าที่อักเสบเท่านั้น และทำการรักษาโดยใช้ยาปฏิชีวนะให้หายเป็นปกติก่อน จึงค่อยอัดยาพักท้องอีกครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะที่เกิดปัญหา หากรักษาหายเร็วและอยู่ช่วงต้นของการพักท้องก็สามารถสอดยาดรายต่อได้ แต่ถ้าใกล้จะคลอดแล้วไม่แนะนำให้สอดยาดราย เพราะจะทำให้ยาตกค้างในน้ำนมหลังคลอด (ปกติยาสามารถอยู่ได้ในเต้านมนานประมาณ 3-4 สัปดาห์) และต้องยืดระยะเวลางดส่งนมต่อไปอีก ทำให้สูญเสียรายได้โดยไม่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่

เจ้าของฟาร์มไม่สามารถดูแลให้การรักษาแม่โคที่เป็นเต้านมอักเสบได้ด้วยตัวเอง หรือไม่มั่นใจในการรักษาเกษตรกรสามารถแจ้งให้หมอไปรักษาได้ค่ะ และก่อนจบคอลัมน์ "ตอบคำถาม" ในสาส์นโคนมฉบับนี้หมอก็อยากจะส่งกำลังใจไปถึงพ่อแม่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทุกท่านนะคะ

การเลี้ยงโคให้ประสบความสำเร็จนั้นไม่ยากแต่ก็ไม่เกินความสามารถ จำเป็นต้องอาศัย

ความขยัน อดทน สนใจ ใส่ใจ เป็นงานที่ไม่มีวันหยุด ไม่มีวันพักผ่อน ต้องทำทุกวัน แต่สิ่งหนึ่งที่นาคาภูมิใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม คือ "อาชีพการเลี้ยงโคนม อาชีพพระราชทาน"

คุยกับทีมงาน

▶ **สวัสดิ์ศรีครับ** สาสน์โคนมฉบับนี้เป็นฉบับส่งท้ายปี 2553 แต่กว่าจะถึงมือท่านผู้อ่านก็คงจะเข้าสู่ปี 2554 ไปแล้ว ก็ขออภัยในความล่าช้าไปบ้าง แต่ความตั้งใจในการที่จะให้สาสน์โคนมฉบับนี้เป็นสื่อกลางระหว่างทีมงานกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลดต้นทุนฯ ทั้ง 4 สหกรณ์ ยังคงมีอยู่ต่อไป ฉบับนี้จะนำท่านไปเยี่ยมฟาร์มเพื่อนบ้านของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของสหกรณ์โคนมชะอำ-ห้วยทราย ที่มีประสิทธิภาพการผลิตที่ดีมาก ๆ ฟาร์มหนึ่งได้ทำการคิดต้นทุนการผลิตมาเป็นตัวอย่าง เพื่อแสดงให้เห็นว่า อาชีพการ เลี้ยงโคนมนั้น ถ้าท่านตั้งใจจริงจะสามารถทำอะไรกับท่านได้บ้าง นอกจากนี้ผมได้มีโอกาสไปเยี่ยมฟาร์มโคนมของพี่เฉลียว ตรีสุข เกษตรกร

ผู้เลี้ยงโคนมสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ห้วยสัตว์ใหญ่ รู้สึกประทับใจกับสติ๊กเกอร์ติดหน้ารถว่า

“พระคุณแม่โคนม”

จึงสอบถามถึงที่มาที่ไป พี่เฉลียวเล่าให้ฟังว่า นอกจากจะขายซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงพระราชทานอาชีพการเลี้ยงโคนมแล้ว สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ห้วยสัตว์ใหญ่ก็เป็นหนึ่งในโครงการพระราชดำริ และตัวแกที่มีทุกสิ่งทุกอย่างในปัจจุบันก็เกิดจากการเริ่มเลี้ยงโคนมเพียงตัวเดียวควบคู่กับทำงานที่โรงงาน พี่เฉลียวจึง แต่งกลอนฝากผมมาให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทุกท่าน ก็คือบทกลอนที่อยู่หน้าปกสาสน์โคนมฉบับนี้ อ่านจบแล้วบอกกับตัวเองว่า รู้สึกดีและภูมิใจที่ได้เป็น **หมอวัว**

คุณเฉลียว ตรีสุข
เจ้าของฟาร์ม "ฟาร์มนี้ตามใจพ่อ"

สาสน์โคนม

วัตถุประสงค์ เป็นสื่อกลางการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพลดต้นทุนการผลิต และผลิตน้านมคุณภาพดีให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

จัดทำโดย

โครงการลดต้นทุนและปรับปรุงประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนมด้วยวิธีที่ปฏิบัติได้และเห็นผลจริง

โรงพยาบาลสัตว์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หนองโพ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทรศัพท์ 032-389182, 351715-6, 389291 โทรสาร 032-389295

คณะทำงาน

เกียรติศักดิ์ ต้นเจริญ จตุรงค์ วงศ์สนิท สุวิมล พันธุ์ดี สุภชาติ ปานเนียม อภิสิทธิ์ สืบสาย ชีระชาติ เสรีกิจ

อังคณา ชันทะบุตร สุภภาดา คณานับ รัชฎวิทย์ ธรรมสุนทร ชนิตา สุจริตชัยตระกูล จิรติ โคตรชุม

เอกชัย สร้อยน้ำ สุนันท์ คำเลิศ สมพงษ์ สมเสร็จ กรรณิการ์ พุ่มนิล มนตรี จันทชาติ ไพโรจน์ ปรีเปรม

และชนิษฐา ธรรมจง

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองคณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน